

ОСОБЛИВОСТІ ГАЛУЗЕВОЇ І ТЕРИТОРІАЛЬНОЇ СТРУКТУРИ ЕКОНОМІКИ ФРАНЦІЇ

Особливості трансформації територіально-галузевої структури економіки визначають рівень розвитку продуктивних сил країни. Кризовий стан економіки чи період її виведення з кризи супроводжується конкретним станом галузевої структури господарства. Ефективність функціонування національного комплексу країни визначається значною мірою його галузевою структурою. Важливим завданням є дослідження та аналіз галузей господарства в різних регіонах держави, визначити спеціалізацію кожного регіону і його внесок в економіку держави.

Франція є однією із прикладів стабілізації економіки з допомогою державного впливу. В економіці Франції є купа особливостей, дослідження яких допомогло б й нашій країні. Економіка кожної сучасної держави, особливо такої високорозвиненої, як Франція, має прямий вплив на економічний стан всього світового ринку. На підтвердження серйозності й масштабності впливу Франції на економічне становище у всьому світі варто відзначити, що за загальним обсягом економіки ця держава постійно входить у першу десятку, а в ЄС — стабільно посідає друге місце. Франція в світовій економіці дійсно займає важливе місце, а тому важливо знати і розуміти, який вона має потенційний вплив на цю складну систему.

Значний внесок в дослідження економіки Франції вніс Перру Франсуа, французький економіст, що розробляв проблеми регіональної економіки, економічної географії. Дослідженню питань структурної перебудови національної економіки та її взаємозв'язку з економічним розвитком займається багато вітчизняних учених, зокрема: В. Гесць, І. Крючкова, Є. Лібанова, А. Павлюк та ін.

Мета статті: розкриття особливостей територіально-галузевої структури економіки Франції з урахуванням проблем та перспектив її розвитку.

Відповідно до поставленої мети статті необхідно вирішити наступні завдання:

- розкрити поняття територіально-галузевої структури економіки;
- розглянути особливості територіально-галузевої структури господарства Франції;
- дослідити проблеми та перспективи розвитку економіки Франції.

Структура економіки — багатопланове поняття, розглядати її можна з різних точок зору, що показують співвідношення різних елементів господарської системи. Виділяють соціальну, галузеву, відтворювальну, регіональну (територіальну) і зовнішньоторговельну структури.

Галузева структура відображає поділ господарства на якісно відмінні компоненти — галузі або їх групи, і показує основні пропорції між ними. Виділяють великі (комплексні) галузі господарства (промисловість, сільське господарство, транспорт, будівництво, торгівлю та ін.), які об'єднують у більші групи (сфери чи сектори) або ж поділяють на вузькі галузі, підгалузі і виробництва. [1].

Основними сферами господарства є сфера матеріального виробництва (сюди відносять промисловість, сільське господарство, лісове господарство, будівництво, рибальство) і сфера нематеріального виробництва (сфера послуг), до цієї сфери відносять (транспорт, зв'язок, охорону здоров'я, освіту, науку, фінансово-кредитну діяльність, управління та ін.)

Територіальна структура — дуже складне й багатозмістовне поняття.

Маєргойз І.М., відомий російський учений, визначив територіальну структуру так: "Це сукупність у певний спосіб взаєморозташованих територіальних елементів, які перебувають у складній взаємодії, в процесі розвитку і функціонування народногосподарської системи" [2].

У науковій літературі акцентується також на тому, що під територіальною структурою територіального утворення розуміють також і поділ цього утворення на окремі елементи зі стійкими взаємозв'язками між ними. Зокрема, територіальну структуру економіки трактують як членування (поділ) господарства країни на функціонально відмінні, спеціалізовані територіальні частини і економічні райони, зони, вузли. Тобто, територіальна структура — це поділ географічного утворення (країни, регіону) на чітко виражені елементи, кожен з яких виконує певну функцію в розвитку того чи іншого географічного утворення, і ця функція тією чи іншою мірою пов'язана з географічним положенням елементу на досліджуваній території [1]. Прикладом такої структури може бути адміністративно-територіальний поділ країни.

Франція — економічно високорозвинена капіталістична країна. Широкий розвиток отримали такі прогресивні галузі промисловості, як нафтопереробна, хімічна, машинобудівна, електротехнічна та електронна, виробництво будівельних матеріалів. Ряд галузей завоювали міжнародне визнання: ядерна енергетика, інформатика, ракетобудування.

У Франції активізуються процеси перебудови соціальної структури господарства, концентрації та централізації виробництва і капіталу. У 100 найбільших компаніях країни зосереджено понад 2/3 промислового виробництва. У деяких галузях виробництво максимально монополізоване. У чорній металургії компанії «Юнізор» та «Сасілор» зосередили 70% виробництва сталі, «Компаніженераль делектрісіти», «Том сон» — 50% виробництва електронного та електротехнічного обладнання, «Рено» та «Пежо» посідають перше місце з виробництва автомобілів, «Пешине-Южін-Кюльман» (ПЮК) та «Іметаль» повністю контролюють виробництво і збут кольорових металів.

Процеси концентрації та централізації капіталу і перебудови економіки країни відбуваються одночасно з інтернаціоналізацією виробництва та капіталу, що зумовлює створення потужних ТНК.

Держава контролює весь виробничий процес у країні. У Франції впроваджено змішану економіку, що припускає активну участь держави і приватних осіб у керуванні економічною діяльністю. Однак на державних підприємствах працює понад 1,7 млн. осіб. Уряд майже повністю контролює енергетику, космонавтику, оборонну промисловість, транспорт, телекомунікації та менше — банківську сферу. Наприкінці ХХ ст. було денационалізовано 65 найбільших промислових, банківських та страхових компаній, приватизовано найбільші банківські групи «Паріба» та «Сос'єте женераль», індустриальні гіганти «Сен-Гобен», «Компані женераль д'електрісіті», фінансову компанію «Тівас», військово-промисловою компанію «Матра», фінансову групу «Сюз». Державний сектор є важливим інструментом економічної політики, зокрема держава займається оновленням основного капіталу, забезпеченням умов виробництва у багатьох галузях господарства [4].

Розвиток економіки тісно пов'язаний з науково-технічним прогресом. Частка витрат на НДДКР у ВВП характеризує увагу, яка приділяється в країні розвитку науково-дослідних робіт. Зараз Франція знаходиться на четвертому місці за витратами на науку після США, Японії та Німеччини. У Франції загальні витрати на науку становлять 2,4% від ВВП. З цієї суми на приватні компанії припала майже половина всіх витрат на науку, що свідчить про зацікавленість приватного сектора в інноваційній діяльності. Франція, як і інші країни ЄС, відрізняється високим рівнем розвитку фундаментальної науки. Державні асигнування спрямовуються в основному на розробку довгострокових програм, де велика ступінь потенційної віддачі, в той час як приватні компанії переважно вкладають кошти в короткострокові програми з метою отримання швидких результатів. На базі НДДКР склалося виробництво наукоємної продукції.

Країна поділена на 27 регіонів, 22 з яких знаходиться на континентальній території, 5 — на заморських територіях.

Часто про острів Корсика говорять як про окремий регіон Корс, хоча формально це так звана територіальна спільність. Франція складається з 96 департаментів та низки округів. Держава має 7 великих економічних районів (Паризький, Північний, Східний, Ліонський, Західний, Південно-Західний, Середземноморський).

Паризький район. Провідний район Франції. Виділяється обробною промисловістю та інтенсивним сільським господарством, густою мережею шляхів сполучення. Цей район дає понад 27 % прибутків і є найбільшим центром робочих місць вищої кваліфікації і головних офісів компаній.

Північний район — старий індустріальний район з різноманітною структурою, 1-й район з текстильної промисловості і текстильного машинобудування, виробництва обладнання для гірничої промисловості, 2-й район з виплавки чавуну, сталі і видобутку вугілля (після Східного району); національне значення має виробництво локомотивів і вагонів, сірчаної кислоти та ряду інших хімікатів, будматеріалів, паперу, взуття, цукру, пива. Розвинуте трикотажне і мереживне виробництво. Основна частина шахт, електростанцій, металургійних, хімічних і машинобудівних заводів розміщена на території вугільних басейнів (центри — Валансьєнн, Дуе, Денен). Зросло значення Дюнкерка — порту і промислового центру (нові великі металургійні, суднобудівні і нафтопереробні заводи) [3].

Східний район. Головна металургійна база Франції (Лотарингія). Важка промисловість сформувалася на основі використання місцевого залізняка, вугілля, калійної і кам'яної солі. Металургійні заводи розміщені в основному по берегах р. Мозель, Орн, Фенч, Шьєр (р. Тіонвіль, Лонгві, Айанж та інші). Вогези та Ельзас — головні райони бавовняної промисловості (близько 1/2 виробництва). Вогези — великий постачальник деревини і паперу. Найбільше місто району — Страсбург — столиця Ельзасу, порт і промисловий центр на Рейні. У промисловості Франш-Конте автомобілебудування (заводи «Пежо» в Сошо — Монбельяр), виробництво годинників, виробів точної механіки (Безансон).

Ліонський район(Південно-східний). Промисловий район, 3-й у Франції за кількістю жителів і 2-й (після Паризького) за обсягами промислового виробництва. Основні галузі промисловості: гідроенергетика, металургія (якісні і спеціальні сталі, алюміній — 1-е місце у Франції), машинобудування, хімія (особливо промисловість органічного синтезу в околицях Ліона, гумові заводи Клермон-Феррана), текстильна (1/2 національного виробництва тканин з хімічного волокна), харчова, шкіряно-взуттєва, виробництво спортивного інвентаря. Курорти на базі мінеральних джерел (Віші, Евіан та інші); в Альпах — альпінізм і туризм, бази зимового спорту.

Західний район — промислово-аграрний, з розвинутим тваринництвом. У долинах рік Луара і Шаранта багато садів і виноградників (виробництво коньяків у районі м. Коньяк). Видобуток уранового залізняку. Рибальство і переробка риби, устричний промисел. Промисловий потенціал району з кінця 50-х рр. помітно збільшився в результаті державно-монополістичної політики децентралізації і підйому аграрних районів.

Південно-Західний район. Промислово-аграрний район, займає переважно Аквітанську низовину з прилеглими до неї схилами Піренеїв і південно-західною частиною Центрального масиву. Район має значні сировинні ресурси; 1-е у Франції місце за видобутком газу (Лак) і нафти

(Парантіс), по лісозаготівлях (у Ландах). Розвинута авіаракетна промисловість (Тулуза, Бордо), окремі підприємства алюмінієвої, хімічної і харчової промисловості. У Піренеях, поблизу ГЕС, розміщені енергоємні галузі металургійної і хімічної промисловості. У ряді департаментів основна частина жителів зайнята в сільському господарстві.

Середземноморський район — промислово-аграрний і курортний район. Інтенсивне високотоварне сільське господарство, що спеціалізується на виробництві винограду, овочів і фруктів, у горах — на вівчарстві. Розвинута харчова промисловість. Велике значення в економіці району мають курорти (Французька Рів'єра з центрами в Ніцці і Каннах, нові курорти на берегах Лангедока) і портово-промисловий комплекс Марселя (міста-супутники, порти — Бер, Лавера, Фоссьюр і т. д.) з нафтопереробною, нафтохімічною, металургійною (Фос), судноремонтною, авіаційною, харчовою промисловістю [3]. Кожен район відіграє важливу роль у розвитку господарства держави.

В цілому Франція була й залишається досить серйозним конкурентом на світовому ринку з сильною економікою. Адаже це високорозвинена постіндустріальна держава, одна з країн "великої сімки" найрозвиненіших країн світу, що має високопродуктивне сільське господарство, добре розвинуту промисловість та сферу послуг. Однак, як і в будь-якій країні в економіці Франції є свої характерні проблеми, це сильно випереджаюча у розвитку сфера послуг порівняно з промисловістю, націленість експорту на Європу, суворі податкова політика, що відлякує великих інвесторів від вкладання коштів у Французьку економіку, великий дефіцит бюджету, державний борг та ін.

Література:

1. Алаев Э.Б. Социально-экономическая география: Понятийно-терминологический словарь / Э.Б. Алаев. – М.: Мысль, 1983. – 350 с.
2. Силкін В.В. Формування територіально-галузевої структури господарства регіону / В.В. Силкін // Інвестиції: практика та досвід. – 2012/2. – № 23. – С. 68 – 74.
3. Булатова А.С. Страны и регионы мира: справочник / под ред. А. С. Булатова. – М.: Проспект, 2003. – 614 с.
4. Обзор экономики Франции за 2013-14 год [Электронный ресурс] – Режим доступа: - http://www.ved.gov.ru/exportcountries/fr/about_fr/eco_fr/